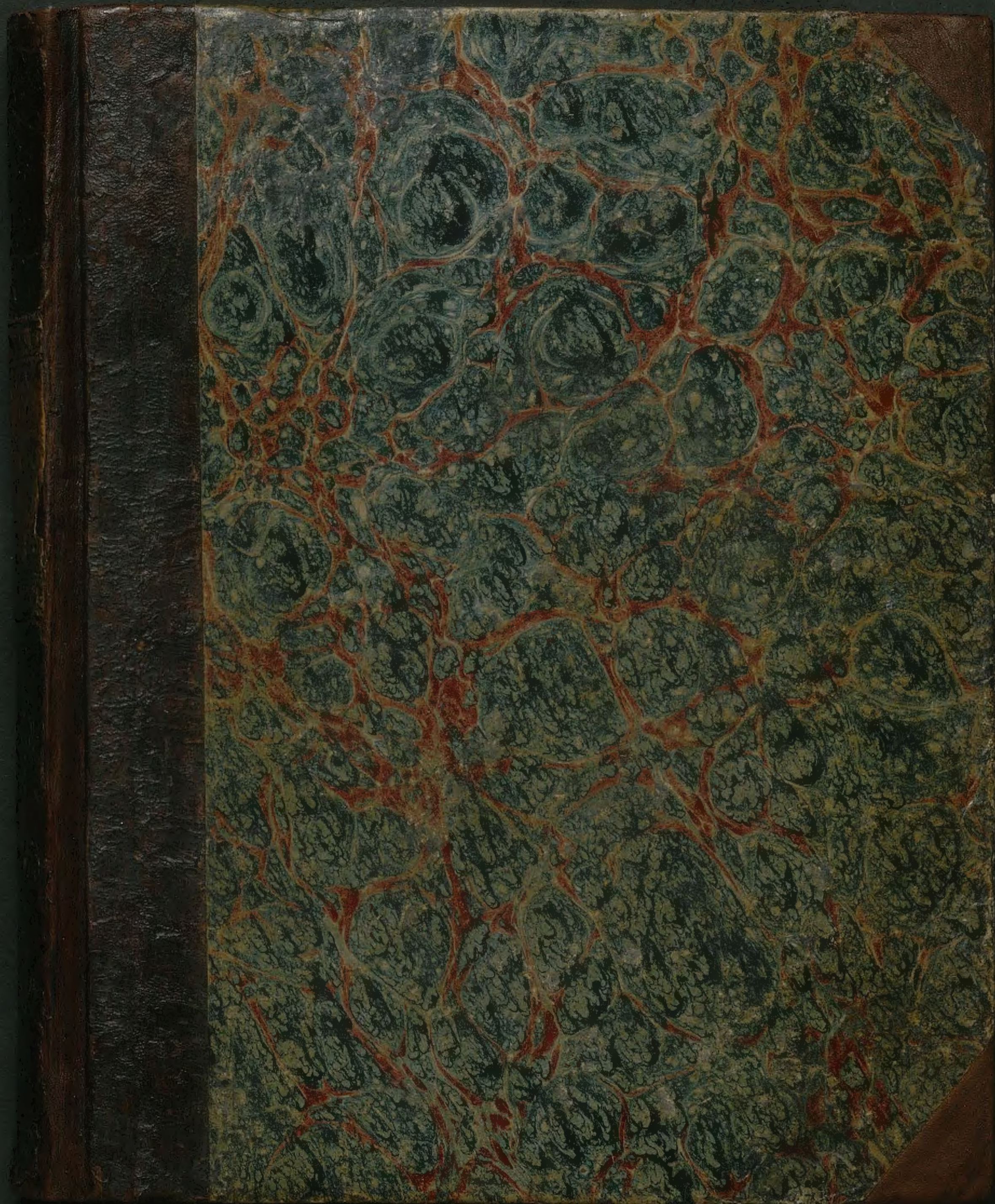

LIBRARIÆ COL LEGII
MAIOR CRACOVI

O SPOLKV PAŃOW CHRŻESCIIANSKICH PRZECIWKO TVRKOVVI.

1596.

SVMMA CONSILII GVILIELMI BRVSII SCOTI, DE SVSCIPIENDO BELLO ADVERSVS TVRCAM.

Arma capere.

Vtile		Græcia monet.
Honeſtum	eſt.	Hungaria petit.
Neceſſarium		Germania dat.
		Italia promittit.
		Polonia deliberat.
Nummi		Veneti expectant.
Milites	non deſunt	Hiſpania vult.
Duces		Gallia non impedit.
		Anglia cauet.
Ratio certa		In medio eſt Hollandia.
Via facilis		Hybernia feſtinat.
Annona non difficilis	Apparet	Scotia non moratur.
Præda ingens		Dania conſentit.
Gloria immortalis		Suecia non recuſat.
Victoria haud dubia		Et alia multa.

Quid moramini ?

RESPON-

RESPONSVM OP-
POSITVM.

Diu apparandum est bellum.

Vtile
Honestum
Necessarium
est. *si adesset efficiendi facultas.*

Nummi
Milites
Duces
non desunt *Hosti,*

Ratio certa
Via facilis
Annona non difficilis
Præda ingens
Gloria immortalis
Victoria haud dubia
apparet *in àëre,*

Græcia monet. *Ne in spem externorum auxiliorum irritemus potentiorem.*
Hungaria petit. *Dum desperat.*
Germania dat. *verba.*
Italia promittit. *Non multum præstat.*
Polonia deliberat. *consultò.*
Veneti expectant. *serò sapiunt Phryges.*
Hispania vult. *Gallias occupare.*
Gallia non impedit. *Turcæ conatus.*
Anglia cauet. *Ne catholicis cedat victoria.*
In medio est Hollandia. *Inutilis.*
Hybernia festinat. *Ad confœderationem.*
Scotia non moratur. *contra Hispanum.*
Dania consentit. *Ad pocula in otio exhaurienda.*
Suecia non recusat. *Pacem cum Moscho.*
Et alia multa. *In Principibus christianis deploranda.*

Vt celeriùs vincas.

Vtrum, socia arma, capienda sint regno Poloniæ, cum Christianis Principibus aduersus Turcarum Imper: nec né? Ac de modo ineundæ Ligæ.

ANTITHESES
Pro parte Affirmatiua.

1. Káżde złaczenie armorum przećiw Pogánom/dla pomnożenia y rozßerzenia czći y chwały Bożey / pobożne y chwały godne iest. Swiádczą o tym Ligi Oycow ś. Papieżow / Cesárzow / Krolow / Kśiażąt Chrześćijáńskich/ ktore ex feruore pietatis, przećiw Sárácenom y Turkowi z wielką sławą swą czynili. Bierz przykłády ex historia sacra.

2. Idźie pro sacrosancta religione & fide Catholica, idźie o kośćioły/ o wyswobodzenie Chrześćijan z ręku Pogáńskich / o rekuperácyą Terræ sanctæ, y inßych Páństw Chrześćijáńskich.

3. Przywodźi sławą nieśmiertelną y odpłátą hoyną od Páná Bogá/tym ktorzy się deuouent pro nomine & gloria Christi.

4. Vpomina nas temporis opportunitas, gdyż ex certis prædictionibus, Imperij Turcici vltima periodus instare dicitur.

5. Ciśnie sámá potrzebá. Bo kto nie może sam nieprzyiaćielowi zdołáć / rátunku od inßych ßuka: co się tu náyduie / że żaden mocarz nie wyrowna sam mocy Tureckiey/& fortior est virtus vnita quàm dispersa.

6. Ciśnie bliżkie y gwałtowne niebespieczeństwo: tua res agitur, dum paries proximus ardet.

7. Wołoska y Multáńska źiemiá hołdowne Koronie/ od tego nieprzyiaćielá oderwáne.

8. Excursye/ depopulácye y spustoßenia źiemie/ máiętnośći / pobieránia duß Chrześćijáńskich w niewolą z przeklectwem ludzkim/ zá roskazániem Cesárzá Tureckiego ábo przeglądániem.

9. Ná przymierze prozno się spußczáć mamy/bo ie trzyma komu chce/y poki mu się podoba.

10. Expedit Reipub: áby tá iuuentus, ktora iest przez wálecznego Królá

go Krolá Stepháná w spráwách rycerskich wyćwiczoná/nie prożnowátá/y nie zálezáłá sie.

11. Ták sie iuż Szláchecki stan rozrodźił/ żeby mogłá deduci colonia aliqua oblata occasione: do czegoby łácno przyść/ nacta victoria ex hoc hoste.

12. Postrzedz nam potrzebá/ ábysmy iákiego obelżenia y zmázy ná narod nász nie wnieśli/ gdźiebysmy bráciey y sąsiądow nászych w potrzebie ich opuśćili.

13. Ziednamy sobie wielką miłość v wszystkiego Chrześćiáństwá/ á zwłaszczá v sławnego domu Rákuskiego/ Pánom nászym Krolom Polskim pokrewnionego/y nam w sąsiedztwie blizkiego.

Pro parte Negatiua.

1. Fides hosti seruanda, á zwłaszczá nam Chrześćiánom przystoi. Bo przymierze poprzysiężone łámáć/ ktore przodkowie nászy świetobliwie y nienáruszenie chowáli/iest to przećiwko P. Bogu: czego iáko sie mśći/zginienie Władysłáwá v Wárny/dowod iáwny.

2. Przyczyny słuszney do zrzucenia przymierza żadney nie mász/ gdyż do tego czásu Páństwá koronne w pokoiu śiedzą. Przymierza nam iáwnie nie wypowiedźiał. Naiázdy Nizowych Kozakow do Wołoch przegladą. Iż Tátárzyn per extremos fines, bez wieśći/ niewiádomie/ y vkradkiem przeszedł/ to more magis latrocinantiũ, quàm belligerantium, zwykłą dumą swą vczynił. A iż Woiewodowie/ Wołoski/ Multáński/ y Siedmigrodzki rebellizowáli Turkowi/lekkomyślnie z desperácyey to vczynili.

3. Temerarium est, w pokoiu woyny szukáć/ przed czásem ná nie zárábiáć/y dobrowolnie niebespieczeństwo ná głowę swą wćiągáć.

4. Spotki tákie/podlegle są wielkim przypadkom do rozerwánia/ to sie może wielą przykłádow ex historia sacra dowieść: s. wszczećiem powietrza w woyskách/niedostátkiem comeatuum, śmierćią tych ktorzy inter se contrahunt, niezgodą Hetmánow/ niestwornośćią rożnych narodow y żołnierzá/y inszych niezliczonych przygod/dla ktorych sie tárgáią.

5. Żadne Páństwá temu niebespieczeństwu ták dálece nie są podległe iáko Korona Polska: obáwiáć sie trzebá/áby opuśćiwszy Niemce/v nas sedem belli nie vczynił.

 6. Nam

6. Nam Polakom in campis latè patentibus ad prædam hosti expositis, (iáko Iouius piße y rzecz sámá pokázuie) periculosissimum est expectare longinqua auxilia. Tenże piße/ iż z tey sámey przyczyny/ Nánder/ Albá/ y Rhodus Insulá zginełá: y Græcia ktora sie przez ßeść set lat opierálá/ dla odległości onych kráiow/ y nie dánia rátunku/ w rece Pogáńskie poßłá.

7. Krolowie y Krolestwá sua curant.

8. Polska Koroná nie iedno sámego Turká ma nieprzyiaćielá/ ále wiele inßych gentes ferocissimas, ac totum adeò Septentrionem ná sobie trzyma/ y iest iáko propugnaculum interioris Europæ. Ná te wßytkie oglądáć sie potrzebá/ áby wyiáchawßy z Korony/ nas w tył non adoriantur.

9. Spolek ten żadną miárą trwáły być nie może miedzy narodámi temi/ ktorych vmysłámi/ obyczáymi/ przyrodzenie sámo rozrożniło. Dáło sie znáć teraz/ iáka zgodá miedzy Wegry á Niemcy byłá. Ná Rabie też Włoßy iáko kontenći z żołnierzow Niemieckich. A Bedzyńska transactia iáki skutek wźiełá?

10. Rozrożnienie w wierze/ wielką niezgodę y niestworność nie tylko miedzy Krolmi/ Xiążęty/ ále y miásty vczyniło: skąd káżdy obáczyć może/ ná iákiey przeßkodźie temu spolkowi będźie.

11. Jeßcze pewnośći żadney nie mamy/ ieśli iuż Cesarz J. M. Chrześćijáński/ ná Seymie Rzeskim záwárł y postánowienie vczynił de bello sociali mouendo, z ktorymi Krolmi y Xiążęty/ iákimi kondycyámi/ co zá obyczay belli gerendi. Item, quis auctor ligæ & executor, gdźieby ktora stroná pactis nõn staret. Trzebá też widźieć ná piśmie pacta conuenta, spisy y przyśiegi. Bo ligá nic inßego nie iest/ iedno contractus societatis de cõsensu partium factus, ac iuramento confirmatus.

12. Ani też wiemy iáko wielkie auxilia nam obiecuią ku obronie Korony/ ieśliby sie ná nas moles belli obáliłá/ y iáki wárunek/ ktoregobyśmy pewni byli/ nam będą chćieli vczynić. Gdyż ten kontrákt iest stricti iuris. s. si quid in eo nõ exprimitur, pro amisso habetur.

13. Prawdá iest/ że pobożna rzecz iest wiárę Chrześćijáńską y rozlaniem krwie w Pogáńskich kráiách pomnażáć y rozßerzáć/ ále do tego wiele potrzebá: ardentem feruorem pietatis, (ktory teraz w

ludźiách

ludźiách zgáſł) iednośći wiáry / zgody / miłośći ſpolney miedzy Pá-ny Chrześćiáńſkimi/rzadu/poſłuſzeńſtwá/perſewerácyey/doſtátku/woyſk wielkich / nie tylko ná ziemi / ále y ná morzu : nie ná ieden rok/ ále do ſkończenia woyny : nie iedne° áni dwu kroleſtw/ále wſzyſtkiego Chrześćiáńſtwá. Optanda hæc magis ſunt, quàm ſperanda.

ZDANIE.

In rebus dubiis tutiſsimum conſilium eſt cunctari. Bo áczkolwiek cunctatio z rázu non tollit periculum, ále przygotowawſzy y ſpoſobiwſzy wſzyſtkie media ad victoriam, intenta eſt ad occaſionem rei bene gerendæ. Przykład ieſt in Fabio Maximo, ktory cunctatione ſua, extremis laborantem Remp: Romanã in priſtinũ ſtatum reſtituit. Táki był v nas cunctator ſławny Krol Zygmunt pierwſzy/ktory choćia był od Kárłá walecznego y fortunnego Ceſárzá/od Ferdynándá Krolá Rzymſkiego / y od inſzych Pánow Chrześćiáńſkich do ligi pilnie ſollicytowan : iednák zwłaczał/ czekáiąc zgody y gotowośći Pánow Chrześćiáńſkich / obiecuiąc in eo certamine gotowośćią ſwą nie być poślednim. Zá czym y Koronę przez wſzytek czás pánowánia ſwego w cále záchował : y eam laudem conſeruatæ fidei & pactorum obtinuit, że go Soliman zá brátá y oycá miał. Abyſmy tedy czego nieważnie y ſkwápliwie nie vczynili / czymbyſmy ſámi śiebie y Koronę do wielkiego niebeśpieczeńſtwá (ſtrzeż Boże y do vpadku) nie przywiedli/ bez żadnego pożytku Rzeczyp: Chrześćiáńſkiey/amplius deliberandum cenſeo.

1813
1603
210
1013

Biblioteka Jagiellońska
stdr0022141

